

Диференціація навчання – як один із напрямків гуманізації освіти у вищій школі

На будь-якому етапі розвитку суспільства простежується залежність удосконалення цивілізації від здібностей та якісних ознак особистості, що, крім усього іншого, обумовлені освітою. Зважаючи на високі темпи розвитку науково-технічного прогресу та нагальну необхідність інтеграції України у світову спільноту, завдання, що постають перед вищою освітою як основою духовного розвитку всього суспільства в цілому і окремо взятої особистості, не зводяться тільки до якісної підготовки конкурентоспроможного на ринку праці фахівця. Орієнтація вищої освіти на загальнолюдські духовні цінності і пріоритети, гуманізація та демократизація навчального процесу, органічний зв'язок з національною історією, культурою, традиціями визначається Законом України «Про освіту» [3. С.451].

Гуманізація та демократизація навчального процесу у вищій школі передбачає, крім усього іншого, і надання рівних можливостей в отриманні та синтезі пошукових знань кожному окремому студенту. Та загальновідомо, що вчорашні абітурієнти відрізняються не тільки за психологічними особливостями, а саме вмінням напружено та систематично працювати, здібністю до адаптації (а за даними 2002 р. період адаптації у першокурсників до системи навчання у ВНЗ в середньому триває від 5 до 10 місяців [7. С.32]), здібністю сприймати, запам'ятовувати та аналізувати навчальний матеріал, але й за рівнем знань з профільюючих предметів, отриманих в середній школі.

Отже перед вищою школою постає необхідність створення сучасних гуманістичних технологій освіти, що передбачають орієнтацію на самостійну творчість кожного студента, розвиток його самобутності і неповторної сутності; пошук таких нових форм і методів взаємодії викладачів та студентів, що надають можливість реалізувати всі потенційні здібності як педагога так і майбутнього спеціаліста.

Забезпечення диференційованого підходу в організації навчального процесу дає викладачам можливість максимально враховувати індивідуальні інтереси і здібності кожного студента, сприяти їх всебічному розвитку.

Під диференційованим підходом ми розуміємо навчання студентів іншомовному мовленню у групі за єдиною програмою, але з урахуванням їх індивідуально-психологічних особливостей [2. С.69]. Тобто організація роботи викладачів пристосовується до типологічних особливостей студентів і різниться складністю, методами і прийомами.

Дидактичні та методичні аспекти розв'язання проблеми індивідуалізації та диференціації навчання у Вищій школі стали предметом дослідження таких авторів як: В. М. Володько [1], Л. П. Дарійчук [2], І. Н. Клігман [4], Д. В. Луцик [5], С. Ю. Ніколаєва [6], М. М. Солдатенко [1].

Актуальність розробки та наукового обґрунтування форм і методів диференційованого підходу до організації навчального процесу фахових дисциплін майбутніх учителів іноземної мови зумовлені перш за все тим, що на

сучасному етапі розвитку України як самостійної держави постає необхідність наявності ґрунтовних знань іноземної мови у кожного кваліфікованого спеціаліста будь-якої галузі народного господарства. Фундамент цих знань повинен бути закладений ще в середній школі і саме від того як буде організовано процес навчання у вищій педагогічній школі, наскільки професійно грамотними та кваліфікованими будуть випускники, потенційні молоді вчителі, буде залежати якість знань, що їх вони передадуть своїм майбутнім учням.

Результати тестування, проведеного на базі І курсу філологічного факультету Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка з метою визначення рівня знань з граматики англійської мови студентів-першокурсників, показали, що тільки 12,3% з них мають підготовку достатньо високу для того, щоб виконати всі запропоновані в тестах завдання, 70,4% зуміли виконати від 8 до 11 з 12 запропонованих завдань, 10,4% - від 4 до 8 завдань, а решта – 6,9 – тільки від 1 до 4 завдань.

Таким чином, позачерговим завданням викладача є необхідність усунення прогалин в знаннях студентів, що отримали недостатню підготовку під час навчання в середній школі, добитися вивчення ними загальноосвітнього матеріалу необхідного для подальшого засвоєння фахової дисципліни. В даному випадку сутність диференційованого підходу бачиться в розподілі академічної групи на певних етапах занять на декілька підгруп (щонайменше на три), в залежності від навчальних можливостей студентів. Далі розробляється портативна система тестів і вправ, завданням яких є відображення методичних, логічних, психологічних та дидактичних вимог до студентів різного рівня підготовленості, яку викладач може використовувати паралельно з загальною програмою.

Виділення і встановлення типологічних груп повинно проходити на основі попереднього тестування і спостережень викладача за рівнем знань, умінь і навичок студентів академічної групи протягом першого місяця занять. Завдання системи тестів і вправ повинні в свою чергу враховувати не тільки рівень знань, умінь та навичок студентів, а також рівень розвитку їх загальних та соціальних здібностей. Метою складання і використання такої портативної системи диференційованих завдань у процесі навчання фахового предмету є підвищення ефективності процесу навчання і подальше його удосконалення.

Запропонований підхід створює можливість:

- домогтися усунення прогалин в знаннях студентів і досягти приблизно однакового рівня знань фахової дисципліни в академічній групі;
- встановити якісні і кількісні показники володіння мовою на визначеному етапі знання;
- формувати у студентів здатність до самостійного застосування здобутих знань, умінь і навичок;
- впливати на умови позитивної мотивації навчальної діяльності;
- забезпечити індивідуальний підхід до засвоєння знань кожним студентом;
- економити час викладача при одночасному поліпшенні якості контролю.

Дослідження в області диференціації навчання у вищих педагогічних закладах свідчить про те, що дана тема заслуговує пильної уваги, вивчення і подальшого розвитку.

Література:

1. Володько В. М. Індивідуалізація навчання студентів // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 3. – С. 91–99.
2. Дарійчук Л. П. Психолого-педагогічні аспекти організації диференційованого навчання студентів-нефілологів у процесі навчання іноземної мови // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер. «Соціологія. Психологія. Педагогіка». – 2001. – Вип. 11. – С. 69–72.
3. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 34.
4. Клигман И. Н. Дифференциация обучения: возможности и подходы // Вестник высшей школы. – 1988. – № 10. – С. 31–33.
5. Луцик Д. В. Про індивідуальну роботу зі студентами // Початкова школа. – 1989. – № 10. – С. 58–62.
6. Ніколаєва С. Ю. Концепція підготовки вчителя іноземної мови / // Іноземні мови. – 1995. – № 3. – С. 5.
7. Шик М. П. Фахова адаптація студентів педагогічного коледжу // Постметодика. – 2002. - № 4. – С.32-33.